

SUNE HÅKANSSON

Vårt förklarliga virkesberg

Lars Hultkrantz menar i *Ekonomisk Debatt* nr 8/87 att vårt virkesförråd är för stort (Hultkrantz [1987]). Han ger förslag om hur en bättre tingens ordning kan nås. Tyvärr är det så; att både diagnos och medicin kan vara fel.

Hultkrantz utgår ifrån att det inte är någon skillnad mellan vad som i Skogsvårdslagens mening får avverkas och vad som bör avverkas. En viktig komponent för att bestamma lämplig avverkning är den framtida prisutvecklingen. Det torde fortfarande vara tillåtet för skogsägarna att tro att priserna på virke kommer att stiga, exempelvis med 1,5 procent per år. Då är det fortfarande lönsamt att uppskjuta avverkningen om tillväxten är mer än 1,5 procent och förräntningskravet är 3 procent. Det är *pessimisten*, som vill avverka mycket nu. *Optimisten* väntar.

Hultkrantz kan ha rätt i att en viss del av landets skogar har så låg tillväxt att de snabbt bör avverkas. Därav följer dock inte att virkesförrådet skall sänkas. Fortfarande kan det vara så, att vårt virkesberg bör bli större. Fortfarande visar Riksskogstaxeringarna att våra skogar är glesa, det vill säga det växer för få träd per arealenhet. Skall bra timmer produceras, får inte träden stå alltför glest. Därför inriktar sig många skogsägare på att få mer slutna bestånd. Då kommer, med nödvändighet, virkesförrådet per hektar att stiga i varje åldersgrupp. Denna effekt kan vara större än effekten av den kortare omloppstiden.

Tillväxtbeskattningen

Det är förvånande att Hultkrantz fortfarande tror att tillväxtbeskattningen kan öka utbudet av virke. Detta blir effekten

endast om skogsägarna har likviditetsproblem. Hultkrantz förutsätter emellertid att skogsägarna kan låna. Med tillväxtbeskattning gäller att den reala avkastningen av en investering blir lika stor efter skatt som före skatt. Detsamma gäller vid vårt nuvarande system, förutsatt att marginalskatten är konstant. Att låta bli att avverka ett bestånd är en typ av investering. Fortfarande kommer det att vara lönsamt att låna pengar till 13 procents ränta om inflationen är 5 procent och marginalskatten 50 procent, bara den reala vardetillväxten är 1,5 procent.

Visserligen kan det bli en tillfalligt ökad avverkning om tillväxtbeskattning införs. Övergången kan medföra att de, som sparat sin skog, kan avverka utan skattebelastning. Varför vill Hultkrantz gynna denna grupp, som gjort "fel"?

Skogsbeskattningen

Naturligtvis har Hultkrantz rätt när han skriver att kapitalbeskattningen medför att skogsägarna räknar med en låg realränta. Detta torde i *synnerhet* gälla för trottoarbönderna. Förklaringen till att en allt större andel av den svenska skogen ägs av grupper, som inte har sitt arbete i skogen är just att de använder en låg kalkylränta. Den, som räknar med den lägsta räntan, kommer nästan undantagslöst att vilja betala mest för en fastighet.

Att trottoarbönderna därtill har lättast att utnyttja de fördelar, som skogsbeskattningen, och andra skatteregler, ger, medför naturligtvis att denna grupp blir allt större. Ibland kallas skogsägarna för ett skattefråse. Epitetet galler många skogsägare, som inte själva är verksamma i skogen.

Jag kan svårligen tänka mig att det finns någon annan bransch, där de i branschen sysselsatta så konsekvent missgynnas relativt en "halvt utomstående" grupp. Det är jämförbart med att låta yrkesmålare beskattas hårdare än de, som

Fil kand SUNE HÅKANSSON är nationalekonom vid Högskolan i Växjö.

har måleriet som extraknack. Det är som att låta heltidsläraren betala högre skatt än de, som någon gång tar extrajobb i kat-
tedern.

Exemplen kan mångfaldigas. På små fastigheter kan trottoarbönder, och fritidsbönder, räkna med ca 20 procent högre pris på virket, via momsreglerna. Skogsavdraget, som innebär att stora belopp inte behöver beskattas, kan lättast utnyttjas av den, som inte måste ha en någorlunda jämn sysselsättning på fastighe-
ten. Egenavgifterna drabbar fortfarande en del av den aktive skogsägarens kapital-
inkomster, medan motsvarande beskattning inte drabbar trottoarbönderna.

Genom att ändra skattereglerna så att de aktiva brukarna gynnas, exempelvis lika mycket som de nu missgynnas, skulle förutsättningar skapas för de ökade av-
verkningar, som Hultkrantz förespråkar. Förutsättningar skulle också skapas för mer arbete åt dem, som bor i glesbygd. Dagens ägandeförhållanden medför lägre, mer koncentrerade, avverkningar. Mekaniseringsgraden är nu hög, och ar-
betskraften pendlar ofta relativt långt till arbetsplatsen i skogen.

Förklaringen till att avverkningarna skulle öka om skogen i en högre grad ägdes av aktiva brukare är att trottoarbön-
derna, som nämnts ovan, räknar med en lägre kalkylränta. Skogen är för dem så gynnsamt beskattad, att det är bättre att välja en låg avkastning i skogen än en hög avkastning vid en alternativ placering. Ett högre räntekrav leder till ökade av-
verkningar, därför att det blir för dyrt att ha ett stort kapital bundet i skogen.

Den senaste liberaliseringen av Jord-
förvärvslagen, som innebär att det blir fler som kan få köpa en jordbruksfastig-
het, leder till ett motsatt resultat. Det är synnerligen lockande för kapitalstarka köpare att dölja förmögenheten på ett lagligt sätt och bli lågt beskattad. Fyra miljoner kronor, placerade i bank, ger en förmögenhetsskatt på 98 000 kronor. In-
köps i stället en skogsfastighet, med taxeringsvärdet tre miljoner kronor, blir förmögenhetsskatten 9 500 kronor. Förklar-
ingen är att endast 30 procent av skillnaden mellan taxeringsvärde och skulder ut-
gör beskattningsbar förmögenhet.

Denna regel kan vara nödvändig för den skogsägare, som själv tänker skota sin skog. Konkurrenten om fastigheterna från de gynnande grupperna leder dock till höjda fastighetspriser, varför bara de kapitalstarka behöver göra sig besvär. Den som är så kapitalstark, att han kan köpa en skogsfastighet, arbetar inte i skogen. Den tid, då den som brukade jorden och skogen också ägde den, är snart förbi.

Skogsindustrin

Jag tror inte att alla skäl talar för att skogsindustrin bör köpa mer skogsmark. Det behövs en låg kalkylränta för att indu-
strin skall kunna konkurrera om salubjudna fastigheter, industrin brukar räkna med högre räntesatser än 3-4 procent.

Det finns två skäl varför industrin skulle köpa skog.

Det ena är att man därigenom får en större andel " eget " virke. Därigenom skulle man kunna bli starkare i förhand-
lingarna med privatskogsbruket. Så länge som det är någorlunda fritt att etablera ny industri är emellertid förhandlingsstyrkan ändå begränsad. En hög vinstnivå inom industrin skulle locka till nyinvesteringar. Tyvärr finns det två etableringsspärrar. Den ena är lagen. Man får inte bygga en stor virkesförbrukande industri utan till-
stånd. Den andra spärren är att det behövs ett stort kapital för att få en effektiv industri, exempelvis går det inte att bygga en konventionell massaindustri i liten skala med bibehållen lönsamhet.

Ett andra skäl till att industrin skulle vilja, och kunna, köpa skogsmark är att den *kan* ha skattemässiga fördelar gentemot privatpersoner. Förutsättningen är dock att företaget har möjlighet att av-
verka, för att sedan öka lagerreserven i motsvarande grad.

Hultkrantz torde överskatta skogsäga-
reföreningarnas möjligheter att påverka prisnivån genom att uppmana till produ-
ktionsbegränsningar. Det går förvisso att uppmana *medlemmarna* till lägre produktion i betydelsen lägre avverkning. *Skogen* bryr sig inte om ett sådant påbud. Produktionen, i betydelsen tillväxt, fort-
sätter på en oförändrad nivå. Ett års av-

verkningsbegränsning leder ofelbart till ett ökat tryck på avverkningarna kommande år. Skogsägareföreningarnas möjligheter begränsas därför till att tillse att industrin inte utnyttjar sin kartellmakt. Troligen är en viss egen industri en nödvändig ingrediens i skogsägareföreningarnas strategi.

Referenser

- Hultkrantz, L, [1987], "Att aga ett virkesberg. Om reglering och avreglering av skogen". *Ekonomisk Debatt*, Årg 15, nr 8
- Håkansson, S, [1986], "Skillnader mellan samhälls-ekonomiskt optimalt skogsbruk och privatekonomiskt optimalt skogsbruk". Högskolan i Växjö, rapport.